

Μακεδονικά

Τόμ. 4, Αρ. 1 (1960)

Ναούμ Σπανού, Αναμνήσεις εκ του Μακεδονικού Αγώνος

Βασ. Λαούρδας

doi: [10.12681/makedonika.712](https://doi.org/10.12681/makedonika.712)

Copyright © 2014, Βασ. Λαούρδας

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Λαούρδας Β. (1960). Ναούμ Σπανού, Αναμνήσεις εκ του Μακεδονικού Αγώνος. *Μακεδονικά*, 4(1), 564–565. <https://doi.org/10.12681/makedonika.712>

ἐν τῇ σημερινῇ Τουρκίᾳ, ἀφ' ἐτέρου δὲ κατόπιν σαφῶς καὶ ἐπανειλημμένως ἐκφρασθεῖσης ἐπιθυμίας τῶν μετὰ τὴν κεμαλικὴν μεταρρῦθμειν τουρκικῶν κυβερνήσεων. Πρὸς τὰς ἐπιθυμίας αὐτὰς αἱ ἑλληνικαὶ ἀρχαὶ ἀναπακρίθησαν προθύμως, διὰ νὰ διατηρήσουν καὶ ἐνισχύσουν τὴν φιλίαν μετὰ τῆς Τουρκίας. Πάντως οὔτε ἐθνολογικῶς ὁ ὅρος «Τοῦρκοι» εἶναι ὀρθός, διότι μεταξὺ τῶν μουσουλμάνων τῆς Δυτικῆς Θράκης ὑπάρχουν πολλοὶ Πομάκοι, ὡς καὶ Ἀθίγγανοι καὶ Κιρκάσιοι. Οἱ Πομάκοι οὔτε καὶ γλωσσικῶς ἀνήκουν ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν Τούρκων, διότι ἡ γλῶσσα τῶν εἶναι σλαβικῆ ἀνάμικτος μετὰ πλήθους Ἑλληνικῶν στοιχείων. Ἄλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν 67.009, κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ 1951, Τούρκων τῆς Δυτικῆς Θράκης, σημαντικὸς ἀριθμὸς εἶναι ἐθνολογικῶς βιαίως ἐξισλαμισθέντες Ἕλληνες κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἀφ' ὅτου οἱ Ὄθωμανοὶ Τοῦρκοι κατέλαβον κατὰ τὰ τέλη τοῦ 14ου αἰῶνος τὴν Θράκην. Τοῦτο εἶναι αὐτονόητον, διότι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐρμηνευθῇ ἄλλως τὸ γεγονός τῆς παρουσίας ἐκεῖ τῶν Τούρκων, οἱ ὅποιοι οὐδόλως εἶναι πιθανοὶ ὅτι προέρχονται ἐκ μεταναστῶν καὶ ἐποίκων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Κατὰ ταῦτα ἡ ἐπωνυμία «Τοῦρκος» καλύπτει ἐν ἐθνολογικῶς ποικίλον ἄθροισμα τουρκοφῶνων μουσουλμάνων. Ἐν ὄψει τῶν προσφάτως γραφέντων περὶ δῆθεν πιέσεων ἐπὶ τῶν μουσουλμάνων τῆς Δυτικῆς Θράκης, ἡ ἐργασία τοῦ Ἀνδρεάδου καὶ δὴ ἡ εἰς τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν ἐκδοσίς της ἀποτελεῖ ἐπιστημονικῶς καὶ ἐθνικῶς πολῦτιμον προσφοράν.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

Ν α ο ὺ μ Σ π α ν ο ὺ, Ἄναμνήσεις ἐκ τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος. Ἑταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Ἰδρυμα Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ἀριθ. 13. Πρόλογος ὑπὸ Στίλπωνος Π. Κυριακίδου, Εἰσαγωγή ὑπὸ Χαρ. Γ. Σακελλαριάδου, Θεσσαλονίκη 1957, σελ. 55.

Τὴν σημασίαν τῆς δημοσιεύσεως αὐτῆς τὴν ἐξαίρει ἀρκούντως εἰς τὸν πρόλογόν του ὁ κ. Στίλπων Κυριακίδης, τονίζων ὅτι ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν ἀπομνημονευμάτων αὐτῶν Ἕλληνες Μακεδόνες ἠγωνίζοντο κατὰ τῆς τουρκικῆς κυριαρχίας πολὺ πρὸ τῆς διαβροθεῖσης ἐπαναστάσεως τοῦ Ἰλντεν. Ὁ ἀπομνημονευματογράφος Ναούμ Σπανός, καταγόμενος ἀπὸ τὴν Χρσούπισταν, τὸ σημερινὸν Ἄργος Ὁρεστικόν, εἶχεν ἤδη ἀπὸ τοῦ 1896 καταρτίσει ἀνταρτικὸν σῶμα ἐξ ἐγγωρίων καὶ ἠγωνίζετο κατὰ τῶν Τούρκων μετ' ἄλλων ὁμοίων σωμάτων. Ἡ δρᾶσις του ἐσυνεχίσθη καὶ μετὰ τὰ γεγονότα τοῦ Ἰλντεν, ὁπότε ἐπέστρεψεν ἀπὸ τὰς Ἀθήνας, ὅπου εἶχε μεταβῆ συνοδεύων τὰ τέκνα τοῦ Κῶτα, καὶ καταρτίσας σῶμα ἐξ ἐνοπιῶν ἀνέλαβεν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν κομιτατζήδων. Ὁ Σπανὸς ἀφηγεῖται τὴν δρᾶσιν του μετὰ πολλῆς ἀπλότητος, ἀλλὰ καὶ ἀκριβείας, ἀναφέρει δὲ πολλοὺς ἄλλους γνωστούς Μακεδονομάχους, ἐν οἷς τὸν Παῦλον Μελά, τὸν Κῶταν, τὸν Βαγγέ-

λην Στρεμπενιώτην καὶ τὸν Γερμανὸν Καραβαγγέλην. Ἡ συνοδεύουσα τὴν ἔκδοσιν εἰσαγωγή τοῦ κ. Χ. Γ. Σακελλαριάδου ἀποτελεῖ πολὺ χρήσιμον βιβλιογραφικὴν ἐνημέρωσιν τῶν περὶ τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος δημοσιευμάτων, περιέχει δὲ καὶ χρήσιμους πληροφορίας περὶ τοῦ βίου τοῦ Ναοῦ Σπανοῦ ἐν Ἀθήναις.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

Περίκλεους Ἀλεξ. Ἀργυροπούλου, Ὁ Μακεδονικὸς Ἀγὼν (Ἀπομνημονεύματα), Πρόλογος Θησέως Λιβεριού. Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Ἰδρυμα Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ἀριθ. 14, Θεσσαλονίκη 1957, σελ. 76.

Εἰς τὸ μικρὸν αὐτὸ βιβλίον ὁ συγγραφεὺς ἀφηγεῖται τὰς ἀναμνήσεις του ἀπὸ δύο ἐπισκέψεις τὰς ὁποίας ἔκαμεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὑπὸ τὴν πλάσματικὴν ιδιότητα τοῦ δημοσιογράφου, κατὰ τὰ ἔτη 1904 καὶ 1905. Κατὰ τὸ πρῶτον ταξιδίον του ἐπεσκέφθη τὴν Θεσσαλονικὴν, τὴν Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν Μακεδονίαν φθάσας μέχρι Μελενίκου καὶ ἐκεῖθεν μέχρι Μοναστηρίου. Εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν συνητήθη καὶ ἀντήλλαξε γνώμας περὶ τοῦ Μακεδονικοῦ ζητήματος μετὰ τὸν Κοντογούρην, τὸν Εὐγενιάδην, τὸν Καφταντζόγλου, τὸν Δραγούμην, τὸν μητροπολίτην Ἀλέξανδρον, τὸν Πέτρον Παπαγεωργίου καὶ τὸν πρόξενον τῆς Γαλλίας Stegg. Εἰς τὰς Σέρρας συνώμιλησε μετὰ τοῦ Στουρνάρα καὶ τοῦ Τζορμπατζόγλου, εἰς τὴν Δράμαν μετὰ τὸν Κλεάνθην Νικολαΐδην καὶ τὸν πρωτοσύγγελον τῆς μητροπόλεως, εἰς τὸ Μελένικον μετὰ τὸν ἐπιθεωρητὴν τῶν σχολείων Λαζάρου καὶ μετὰ τὸν μητροπολίτην, εἰς δὲ τὸ Μοναστήρι μετὰ τὸν Δημήτριον Καλλέργην, τὸν μητροπολίτην Πελαγονίας, τὸν πρόξενον τῆς Βουλγαρίας καὶ τὸν ἀνταποκριτὴν τῶν Times. Κατὰ τὴν ἐπιστροφήν του εἰς Θεσσαλονικὴν συνητήθη καὶ μετὰ τὸν Κορομηλᾶν, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀναλάβει ἐν τῷ μεταξύ τὴν διεύθυνσιν τοῦ γενικοῦ προξενείου. Κατὰ τὸ δεύτερον ταξιδίον του ὁ συγγραφεὺς ἐπεσκέφθη κυρίως τὴν Θεσσαλονικὴν καὶ τὴν Στρώμνιτσαν, εἶχε δὲ τὴν εὐκαιρίαν καὶ πάλιν νὰ συνδιαλεχθῇ μετὰ τὸν Κορομηλᾶν, ὅπως καὶ μετὰ ἄλλους παράγοντας τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος. Ἡ ἀφήγησις συμπληροῦται μετὰ τὴν δημοσίευσιν διαφόρων κειμένων ἀναφερομένων εἰς τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα, μεταξύ τῶν ὁποίων ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν ἕξ ἐπιστολαὶ τοῦ Κορομηλᾶ πρὸς τὸν συγγραφέα.

ΒΑΣ. ΛΑΟΥΡΔΑΣ

Δημητρίου Πουλάκου, Ἡ σύγχρονος Τουρκία. Κοινωνικὰ καὶ οἰκονομικὰ θέματα. Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν, Ἰδρυμα Μελετῶν τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ἀριθ. 15, Ἀθήναι 1957 σελ. 135.

Ἡ ἔργασια τοῦ κ. Πουλάκου διαιρεῖται εἰς δύο κύρια μέρη, ἐκ τῶν